

екіпажу, проїзний документ дитини, посвідчення особи на повернення в Україну. Але основним документом, який засвідчує особистість, є паспорт громадянина України. Паспорт громадянина України у вигляді паспортної книжечки синього кольору або паспортної картки-листка, заклеєного плівкою з обох боків, видається міськими і районними відділами органів внутрішніх справ кожному громадянину України після досягнення ним 16-річного віку у місячний термін.

На сторінки паспорта заносяться прізвище, ім'я та по батькові, дата, місце народження, відомості про стать, дата видачі та орган, що видав паспорт, а також підписи власника паспорта та посадової особи, відповідальної за його видачу; вклеюється фотокартка. Паспорти, в яких не вклеєні такі фотокартки при досягненні власниками зазначеного віку, вважаються недійсними. Записи у паспорті засвідчуються гербовою мастичною печаткою.

У паспорті робляться відмітки про сімейний стан власника паспорта та прописку. На його прохання можуть бути внесені відомості про дітей, групу крові та резус-фактор. Інші записи вносити до паспорта забороняється.

Колишнім іноземним громадянам та особам без громадянства, прийнятим в українське громадянство, паспорти видаються по місцю їх проживання.

Громадяни України, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання, а також особи, які вийшли із українського громадянства, здають свої паспорти в апарати паспортної служби при отриманні ними паспортів громадян України для виїзду за кордон або посвідчень для проживання.

Члени екіпажів суден закордонного плавання при отриманні посвідчень особи моряка, паспорти громадянина України здають капітанам портів для зберігання. Особи, як: потрапили на лікування до лікарні, здають свої паспорти адміністрації лікарень. Органами дізнання, попереднього слідства або судом вилучаються паспорти, що мають ознаки підробок і паспорти осіб, взятих під варту, а також засуджених до позбавлення волі. Після вступу вироку в законну силу їхні паспорти пересилаються до слідчих ізоляторів для прилучення до особистих справ засуджених. В подальшому паспорти знаходяться у адміністрації місць позбавлення волі, де відбувають покарання засуджені. Після звільнення цих осіб паспорти їм повертаються.

Паспорти померлих здаються їх родичами або іншими особами в органи РАГС або виконкоми селищних та сільських Рад і після реєстрації смерті пересилаються в органи внутрішніх справ для знищення.

Аналіз відповідного законодавства дає підстави стверджувати, що існуюча паспортна система виступає основним засобом повсякденного оперативного обліку населення, є важливим правовим засобом контролю за переміщенням громадян в Україні. Крім того, вона дає можливість громадянам реалізовувати свої конституційні права і свободи, виконувати обов'язки. Зокрема, паспорт громадянина України потрібен для укладення цивільно-правових угод, здійснення банківських операцій, оформлення шлюбу та інших правовідносин.

Чинне законодавство про паспортну систему навряд чи можна вважати досконалим, але не викликає сумнівів, що паспортна система в нашій державі виконує покладені на неї важливі функції.

Одержано 08.10.2018

УДК 351.74.082.1(477)

Сергій Миколайович БОРТНИК,

*доктор юридичних наук,
декан факультету № 2 Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ТЕСТУВАННЯ НА ПОЛІГРАФІ ЯК ВИД ПЕРЕВІРКИ ОСІБ, ЩО ПРЕТЕНДУЮТЬ НА СЛУЖБУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Однією із найбільш суттєвих новацій Закону України «Про національну поліцію», стало положення про те, що громадяни України, які виявили бажання вступити на службу в поліцію, за їхньою згодою проходять тестування на поліграфі. Поліграф – це технічний прилад,

функціонально призначений для одночасної багатоканальної реєстрації фізіологічних процесів, які відбуваються в організмі людини під впливом подразників, стимулів з метою подальшої інтерпретації отриманих результатів для виявлення приховуваної інформації або діагностування правдивості чи неправдивості показань обстежуваної особи [1, с. 136–137]. На законодавчому рівні сутність поняття «поліграф» розкрито як різновид спеціального психофізіологічного технічного засобу, який здійснює реєстрацію динаміки протікання не менше п'яти незалежних психофізіологічних процесів людини (грудного і діафрагмального дихання, серцево-судинної активності, електропровідності шкіри, рухової активності) у відповідь на пред'явлення за спеціальною методикою певних психологічних стимулів (запитань, зображень, предметів), не завдаючи шкоди життю, здоров'ю людини та навколишньому середовищу [2].

Частиною 2 ст. 51 Закону України «Про Національну поліцію» встановлено, що громадяни, які виявили бажання вступити на службу в поліцію, за їх згодою проходять тестування на поліграфі. Як слідує з аналізу вищенаведеної норми, тестування особи на поліграфі не є обов'язковою вимогою. Про необов'язковість вищенаведеного заходу свідчить і аналіз інших законодавчих приписів – ч. 2 ст. 61 Закону України «Про Національну поліцію», де встановлено перелік осіб, які не можуть бути поліцейськими. Серед таких осіб відсутні ті, які пройшли або відмовилися від тестування на поліграфі під час прийняття на службу в поліцію [3]. У зв'язку із цим ставиться під сумнів доцільність такого законодавчого припису. Більш того, на сьогодні фактично відсутня правова база, яка б визначала підстави, принципи, порядок тощо застосування поліграфів. Так, основні принципи, завдання, загальні умови, організацію проведення тестування осіб з використанням поліграфа в Національній поліції України визначено на рівні Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України, затвердженої наказом МВС України від 13 листопада 2017 р., № 920. Як слідує з її аналізу, метою проведення опитування є перевірка наданої інформації. При цьому результати опитування не мають будь-якої доказової сили, носять вірогідний та орієнтовний характер, є одним із джерел інформації, що підлягає оцінці разом з іншою сукупністю зібраних даних. Результати опитування не можуть бути підставою для застосування заходів, які обмежують законні права та свободи опитуваної особи [4].

Тобто, правові основи застосування поліграфів установлено на рівні підзаконного нормативно-правового акта. Проте в цьому напрямку ведеться активна законопроектна робота. Зокрема, Верховною Радою України одержано два законопроекти: 1) проект Закону України «Про захист осіб, які проходять опитування (дослідження) на поліграфі» від 17 лютого 2016 р. за № 4094, метою якого є закріплення основних прав, обов'язків і гарантій осіб, що проходять опитування (дослідження) на поліграфі, а також встановлення напрямів, принципів, порядку і умов використання поліграфів під час проведення опитування (дослідження) осіб з питань приватного характеру, в тому числі з метою виконання завдань професійно-психологічного відбору кандидатів для заміщення вакантних посад, належного здійснення спеціальних (внутрішніх) перевірок і службових розслідувань, оперативно-розшукової діяльності, досудового та судового провадження тощо [4]; 2) проект Закону України «Про поліграфічну діяльність» від 4 березня 2016 р., № 4094-1, метою якого є визначення правових основ поліграфологів, інших осіб, з якими вони взаємодіють.

Отже, на підставі всього викладеного вище вважаємо, що повноцінному запровадженню поліграфа як одного із засобів, використання якого полегшує здійснення відбору на службу в Національну поліцію України, повинно передувати встановлення правових засад такої діяльності (мети, завдань, принципів тощо) із подальшою більш детальною регламентацією на рівні відповідного адміністративного акта.

Список бібліографічних посилань

1. Лешкович Т. А. Використання поліграфа в розслідуванні злочинів: сучасний стан та перспективи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2014. 18 с.
2. Про затвердження Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України : наказ МВС України від 13.11.2017 № 920. *Офіційний вісник України*. 2018. № 3.
3. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка. Харків, 2016. 408 с.

4. Про затвердження Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України : наказ МВС України від 13.11.2017 № 920. *Офіційний вісник України*. 2018. № 3.

5. Про захист осіб, які проходять опитування (дослідження) на поліграфі : проект Закону України від 17.02.2016 № 4094 / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=58203&pf35401=377278> (дата звернення: 30.10.2018).

Одержано 01.11.2018

УДК 349.6

Іван Васильович БРИГАДИР,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри трудового та господарського права факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

«ЄВРОБЛЯХИ» ЧИ ЗДОРОВИЙ ГЛУЗД: ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ГАЛУЗІ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Починаючи з 70-х років минулого століття, суспільство та держави все більше уваги починають приділяти питанням сталого розвитку – концепції яка побудована на принципах збереження теперішнім поколінням довкілля в такому стані, який дозволить користування ним в не меншій якості наступним поколінням. Для цього на міжнародному рівні приймаються різні програмні та правові документи в кожній окремій галузі чи сфері суспільного життя – соціально-демографічній, виробничій, екологічній тощо.

Кожна окрема країна для себе окремо може розробляти власні програмні та правові документи, при розробці яких вільна у питаннях використання чи навпаки невикористання міжнародних рекомендацій, за умови що раніше такою країною не взято на себе відповідних міжнародно-правових зобов'язань в певній галузі.

Розвинуті країни світу, особливо країни Західної Європи, докладають все більше зусиль щодо екологізації матеріального виробництва, енергетики та транспорту. В автотранспортній сфері це найбільш помітно, адже власні транспортні засоби мають переважна більшість населення цих країн. Все більш жорсткі умови випуску та експлуатації автомобілів, штовхають автовиробників на відверте шахрайство. І тому підтвердження нещодавній «дизельний» скандал із встановленням програмного забезпечення автомобіля, яке дозволяло визначати факт перебування автомобіля на тестовому майданчику та занижувало показники викидів автомобіля.

Названий скандал став каталізатором для цілого циклу заборон експлуатації дизельних автомобілів в низці міст Європи. Проте, тільки на забороні дизельних автомобілів в окремих містах справа в Європі не зупинилася. Низка країн заявила про повний перехід автотранспорту на електричні силові установки і відмову від двигунів внутрішнього згорання. Так, Норвегія планує запровадити заборону на ДВЗ з 2025 року, Німеччина – 2030 р., Франція – 2040 р., Великобританія – 2050 р.

В Україні справи в цьому напрямку здебільшого стоять на місці, а мова ведеться про діаметрально протилежний рух, а ніж в Європі. Так, Україна прийняла програму поступового запровадження екологічних вимог до автомобілів, які відомі під назвою «Євро-4», «Євро-5», «Євро-6». На сьогоднішній день діє вимога щодо введення в експлуатацію автомобілів які відповідають вимогам «Євро-5», в плані з 01.01.2020 року введення «Євро-6».

Однак, досить суттєво змінила ситуацію норма митного законодавства, яка дозволяє ввезення не резидентами України автомобілів з іноземною реєстрацією на митну територію країни терміном до одного року. Вказана норма породила масове ввезення вживаних автомобілів під виглядом іноземних. На проблему це явище перетворилося через ввезення відверто старих транспортних засобів віком більше 15–20 років, які в Україну ввезти легально та поставити на облік неможливо.

Кількість цих автомобілів за деякими даними сягає 1 млн од. А це перетворює їх власників у всіх їх сукупності уже на «політичну» силу, яку вони проявляють різними